

హనుమత్ సీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నపరివారసమేత శ్రీరామచంద్రపరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమద్రామాయణాంతర్గతస్య ఆయోధ్యకొండస్య

సప్తవింశతీతీర్థానాం పారాయణశీర్షిక

అయినవ రోజు పారాయణ - 25.10.2021

స	త్యే	న	లో	కాన్	జ	య	తి	దీ	నాన్	దా	నే	న	రా	ఘ	వః
7	1	0	3	1	8	1	6	8	0	8	0	0	2	4	4

గు	రూన్	ఘ	శ్రా	ష	యా	వీ	రో	ధ	ను	షా	యు	ధి	శా	త్ర	వాన్
3	2	5	2	6	1	4	2	9	0	6	1	9	5	2	4

జ - 8

పారాయణం చేయవలసిన సర్గలు : 08

సర్గల వరుస సంఖ్యలు

13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20 సర్గలు

పారాయణ శ్లోకాల సంఖ్య

27 + 68 + 49 + 47 + 22 + 41 + 40 + 55

349 శ్లోకాలు

అథ సంకల్పః

శ్రీమదఖిలాండకోటిబ్రహ్మాండనాయకస్య, శ్రీపద్మావతీజానేః, శ్రీవేంకటేశ్వర పరబ్రహ్మణః, రూపాంతరభూతస్య, శ్రీరామచంద్రప్రభోః, అనుగ్రహేణ, అస్మిన్, సర్వజగదుపద్రవకాలే, ప్రపంచశాంత్యర్థమ్, అతి శీఘ్రమేవ, విషూచికా క్రిమేః, వినాశనార్థం, సర్వప్రపంచస్య, విశిష్య, భారతదేశస్య, ఉత్తరోత్తర, శుభసంపత్సృష్ట్యర్థం, సర్వేషామ్, ఆస్తికమహాజనానాం, సకుటుంబానాం, ఆయురారోగ్యైశ్వర్య, సద్బుద్ధిత్యాది, సర్వశుభఫలప్రాప్త్యర్థం, సర్వవిధ సుస్థిరతా సిద్ధ్యర్థం, విద్యావిత్తవాణిజ్య, దేశరక్షణాదిరంగేషు, సర్వతోముఖాభివృద్ధి ద్వారా, శ్రీరామరాజ్యస్య, పునర్వ్యవస్థాపనార్థం, వైదికధర్మాభిధానస్య, సనాతన ఆర్షధర్మస్య, సర్వోన్నతిసిద్ధ్యర్థం, తద్ధర్మప్రతికూలతా పరిహారార్థం, వైరిక్షయార్థం, గోసంరక్షణార్థం చ, విశేషతః, ఏతాదృశ, జగత్కళ్యాణకర, కార్యక్రమనిర్వహణశీలస్య, శ్రీమత్ తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానస్య, సర్వతోముఖాభివృద్ధ్యర్థం, హనుమత్ సీతాలక్ష్మణ, భరతశత్రుఘ్న, పరివారసమేత, శ్రీరామచంద్రపరబ్రహ్మణః, ప్రీత్యర్థం చ, అక్షరలక్షాత్మక, సీతాలక్ష్మణహనుమత్సమేత, శ్రీరామమూలమంత్రానుష్ఠాన, తర్పణ, హోమపూర్వకం

సత్యేన లోకాన్ జయతి, దీనాన్ దానేన రాఘవః ।

గురూన్ శుశ్రూషయా వీరః, ధనుషా యుధి శాత్రవాన్ ॥

ఇత్యేతన్మంత్రాంతర్గత, కటపయాది, సంఖ్యాశాస్త్రానుసారం, శ్రీమద్వాల్మీకి రామాయణాంతర్గత, అయోధ్యాకాండపారాయణం, ఆచార్యముఖేన, అన్యోన్యసాహాయ్యేన, లోకకళ్యాణార్థం, కరిష్యామహే.

***

శ్రీ శిషుప్రార్థనె

రామాయ రామభద్రాయ రామచంద్రాయ వేధసే ।

రఘునాథాయ నాథాయ సీతాయాః పతయే నమః ॥ 1 ॥

శ్రీ ఆంజనేయ ప్రార్థనె

గోష్పదీకృతవారాశిం మశకీకృతరాక్షసం ।

రామాయణమహామాలారత్నం వందేఽనిలాత్మజమ్ ॥ 2 ॥

శ్రీ వాల్మీకి ప్రార్థనె

కూజంతం రామ రామేతి మధురం మధురాక్షరమ్ ।

ఆరుహ్య కవితాశాఖాం వందే వాల్మీకి కోకిలమ్ ॥ 3 ॥

శ్రీశిషుచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

***

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే త్రయోదశస్కంధః

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

అతదర్శం మహారాజం శయానమతథోచితమ్ ।

యయాతిమివ పుణ్యాన్తే దేవలోకాత్పరిచ్యుతమ్ ॥ 13.1 ॥ (2 సార్లు)

అనర్థరూపా సిద్ధార్థా హ్యాభీతా భయదర్శినీ ।

పునరాకారయామాస తమేవ వరమంగనా ॥ 13.2 ॥

త్వం కత్థసే మహారాజ సత్యవాదీ దృఢవ్రతః ।

మమ చేమం వరం కస్మాత్ విధారయితుమిచ్ఛసి ॥ 13.3 ॥

ఏవముక్తస్తు కైకేయ్యా రాజా దశరథస్తదా ।

ప్రత్యువాచ తతః క్రుద్ధః ముహూర్తం విహ్వలన్నివ ॥ 13.4 ॥

మృతే మయి గతే రామే వనం మనుజపుంగవే ।

హస్తానార్యే మమామిత్రే సకామా సుఖినీ భవ ॥ 13.5 ॥

స్వర్గేఽపి ఖలు రామస్య కుశలం దైవతైరహమ్ ।

ప్రత్యాదేశాదభిహితం ధారయిష్యే కథం బత ॥ 13.6 ॥

కైకేయ్యాః ప్రియకామేన రామః ప్రవ్రాజితో మయా ।

యది సత్యం బ్రవీమ్యేతత్ తదసత్యం భవిష్యతి ॥ 13.7 ॥

అపుత్రేణ మయా పుత్రః శ్రమేణ మహతా మహాన్ ।

రామో లబ్ధో మహాబాహుః సకథం త్యజ్యతే మయా ॥ 13.8 ॥

శూరశ్చ కృతవిద్యశ్చ జితక్రోధః క్షమాపరః ।

కథం కమలపత్రాక్షః మయా రామో వివాస్యతే ॥ 13.9 ॥

కథమిందీవరశ్యామం దీర్ఘబాహుం మహాబలమ్ ।

అభిరామమహం రామం ప్రేషయిష్యామి దణ్డకాన్ ॥ 13.10 ॥

సుఖానాముచితస్యైవ దుఃఖైరనుచితస్య చ ।

దుఖం నామానుషశ్యేయం కథం రామస్య ధీమతః ॥ 13.11 ॥

యది దుఃఖమకృత్యాఽద్య మమ సంక్రమణం భవేత్ ।

అదుఃఖార్హస్య రామస్య తతస్సుఖమవాప్నుయామ్ ॥ 13.12 ॥

న్యశంసే పాపసంకల్పే రామం సత్యపరాక్రమమ్ ।

కిం విప్రియేణ కైకేయి ప్రియం యోజయసే మమ ॥ 13.13 ॥

అకీర్తిరతులా లోకే ధ్రువః పరిభవశ్చ మే ॥ 13.14 ॥

తథా విలపతస్తస్య పరిభ్రమితచేతసః ।

అస్తమభ్యగమత్సూర్యః రజనీ చాభ్యవర్తత ॥ 13.15 ॥

సా త్రియామా తథాఽఽర్తస్య చంద్రమణ్డలమణ్డీతా ।

రాజ్ఞో విలపమానస్య న వ్యభాసత శర్వరీ ॥ 13.16 ॥

తథైవోష్ణం వినిశ్వస్య వృద్ధో దశరథో నృపః ।

విలలాపార్తవద్దుఃఖం గగనాసక్తలోచనః ॥ 13.17 ॥

న ప్రభాతం త్వయేచ్ఛామి నిశే నక్షత్రభూషణే ।

క్రియతాం మే దయా భద్రే మయాఽయం రచితోఽంజలిః ॥ 13.18 ॥

అథవా గమ్యతాం శీఘ్రం నాహమిచ్ఛామి నిర్ఘ్నణామ్ ।

నృశంసాం కైకయాం ద్రష్టుం యత్కృతే వ్యసనం మహత్ ॥ 13.19 ॥

ఏవముక్త్యా తతో రాజా కైకేయాం సంయతాంజలిః ।

ప్రసాదయామాస పునః కైకేయాం చేదమబ్రవీత్ ॥ 13.20 ॥

సాధు వృత్తస్య దీనస్య త్వద్గతస్య గతాయుషః ।

ప్రసాదః క్రియతాం దేవి భద్రే రాజ్ఞో విశేషతః ॥ 13.21 ॥

శూన్యే న ఖలు సుశ్రోణి మయేదం సముదాహృతమ్ ।

కురు సాధు ప్రసాదం మే బాలే సహృదయా హ్యసి ॥ 13.22 ॥

ప్రసీద దేవి రామో మే త్వద్గతం రాజ్యమవ్యమ్ ।

లభతామసితాపాజ్ఞే యశః పరమవాఘ్ను హి ॥ 13.23 ॥

మమ రామస్య లోకస్య గురూణాం భరతస్య చ ।

ప్రియమేతద్గురుశ్రోణి కురు చారుముఖేక్షణే ॥ 13.24 ॥

విశుద్ధభావస్య సుదుష్టభావా, తామ్రేక్షణస్యాశ్రుకలస్య రాజ్ఞః ।

శ్రుత్వా విచిత్రం కరుణం విలాపం, భర్తుర్పుశంసా న చకార వాక్యమ్ ॥ 13.25 ॥

తతస్స రాజా పునరేవ మూర్ఛితః, ప్రియామతుష్టాం ప్రతికూలభాషిణీమ్ ।

సమీక్ష్య పుత్రస్య వివాసనం ప్రతి, క్షితౌ విసంజ్ఞో నిపసాత దుఖితః ॥ 13.26 ॥

ఇతీవ రాజ్ఞో వ్యథితస్య సా నిశా, జగామ ఘోరం శ్వసతో మనస్వినః ।

విబోధ్యమానః ప్రతిబోధనం తదా, నివారయామాస స రాజసత్తమః ॥ 13.27 ॥ (2 సార్లు)

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాండే త్రయోదశస్కంధః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే చతుర్దశస్కర్ణః

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

పుత్రశోకార్దితం పాపా విసంజ్ఞం పతితం భువి ।

వివేష్టమానముద్వీక్ష్య సైక్ష్వాకమిదమబ్రవీత్ ॥ 14.1 ॥ (2 సార్లు)

పాపం కృత్వైవ కిమిదం మమ సంశ్రుత్య సంశ్రవమ్ ।

శేషే క్షితితలే సన్నః స్థిత్యాం స్థాతుం త్వమర్హసి ॥ 14.2 ॥

ఆహుస్సత్యం హి పరమం ధర్మం ధర్మవిదో జనాః ।

సత్యమాశ్రిత్య హి మయా త్వం చ ధర్మం ప్రచోదితః ॥ 14.3 ॥

సంశ్రుత్య శైబ్యః శ్యేనాయ స్వాం తనుం జగతీపతిః ।

ప్రదాయ పక్షిణే రాజన్ జగామ గతిముత్తమామ్ ॥ 14.4 ॥

తథా హ్యలర్కస్తేజస్వీ బ్రాహ్మణే వేదపారగే ।

యాచమానే స్వకే నేత్రే ఉద్భ్రుత్యావిమనా దదౌ ॥ 14.5 ॥

సరితాం తు పతిస్స్వల్పాం మర్యాదాం సత్యమన్వితః ।

సత్యానురోధాత్సమయే వేలాం స్వాం నాతివర్తతే ॥ 14.6 ॥

సత్యమేకపదం బ్రహ్మ సత్యే ధర్మః ప్రతిష్ఠితః ।

సత్యమేవాక్షయా వేదాః సత్యేనైవాప్యతే పరమ్ ॥ 14.7 ॥

సత్యం సమనువర్తస్వ యది ధర్మే ధృతా మతిః ।

స వరస్సఫలో మేఽస్తు వరదో హ్యసి సత్తమ ॥ 14.8 ॥

ధర్మస్త్వైహాభికామార్థం మమ చైవాభిచోదనాత్ ।

ప్రవ్రాజయ సుతం రామం త్రిఃఖలు త్వాం బ్రవీమ్యహమ్ ॥ 14.9 ॥

సమయం చ మమాద్యేమం యది త్వం న కరిష్యసి ।

అగ్రతస్తే పరిత్యక్తా పరిత్యక్త్యామి జీవితమ్ ॥ 14.10 ॥

ఏవం ప్రచోదితో రాజా కైకేయ్యా నిర్విశంకయా ।

నాశకత్ పాశమున్మోక్తుం బలిరింద్రకృతం యథా ॥ 14.11 ॥

ఉద్రాన్తహృదయశ్చాపి వివర్ణవదనోఽభవత్ ।

స ధుర్యోవైపరిస్పన్దన్ యుగచక్రాన్తరం యథా ॥ 14.12 ॥

విహ్వలాభ్యాం చ నేత్రాభ్యామ్ అపశ్యన్నివ భూమిపః ।

కృచ్ఛాద్దైర్యేణ సంస్తభ్య కైకేయీమిదమబ్రవీత్ ॥ 14.13 ॥

యస్తే మంత్రకృతః పాణిః అగ్నౌ పాపే మయా ధృతః ।

తం త్యజామి స్వజం చైవ తవ పుత్రం త్వయా సహ ॥ 14.14 ॥

ప్రయాతా రజనీ దేవి సూర్యస్యోదయనం ప్రతి ।

అభిషేకం గురుజనః త్వరయిష్యతి మాం ధ్రువమ్ ॥ 14.15 ॥

రామాభిషేకసంభారైః తదర్థముపకల్పితైః ।

రామః కారయితవ్యో మే మృతస్య సలిలక్రియామ్ ॥ 14.16 ॥

త్వయా సపుత్రయా నైవ కర్తవ్యా సలిలక్రియా ।

వ్యాహంతాఽస్యశుభాచారే యది రామాభిషేచనమ్ ॥ 14.17 ॥

న చ శక్తోఽస్త్వహం ద్రష్టుం దృష్ట్వా పూర్వం తథా సుఖమ్ ।

హతహర్షం నిరానందం పునర్జనమనాఙ్ముఖమ్ ॥ 14.18 ॥

తాం తథా బ్రువతస్తస్య భూమిపస్య మహాత్మనః ।

ప్రభాతా శర్వరీ పుణ్యా చంద్రనక్షత్రశాలినీ ॥ 14.19 ॥

తతః సాపసమాచారా కైకేయీ పార్థివం పునః ।

ఉవాచ పరుషం వాక్యం వాక్యజ్ఞా రోషమూర్ఛితా ॥ 14.20 ॥

కిమిదం భాషసే రాజన్ వాక్యం గరరుజోపమమ్ ।1

ఆనాయయితుమక్లిష్టం పుత్రం రామమిహోర్హసి ॥ 14.21 ॥

స్థాప్య రాజ్యే మమ సుతం కృత్వా రామం వనేచరమ్ ।

నిస్సపత్నాం చ మాం కృత్వా కృతకృత్యో భవిష్యసి ॥ 14.22 ॥

స నున్న ఇవ తీక్ష్ణేన ప్రతోదేన హయోత్తమః ।

రాజా ప్రచోదితోఽభీక్షం కైకేయీమిదమబ్రవీత్ ॥ 14.23 ॥

ధర్మబంధేన బద్ధోఽస్మి నష్టా చ మమ చేతనా ।

జ్యేష్ఠం పుత్రం ప్రియం రామం ద్రష్టుమిచ్ఛామి ధార్మికమ్ ॥ 14.24 ॥

తతః ప్రభాతాం రజనీమ్ ఉదితే చ దివాకరే ।

పుణ్యే నక్షత్రయోగే చ ముహూర్తే చ సమాహితే ॥ 14.25 ॥

వసిష్ఠో గుణసంపన్నః శిష్యైః పరివృతస్తదా ।

ఉపగ్రాహ్యశు సమ్భారాన్ ప్రవివేశ పురోత్తమమ్ ॥ 14.26 ॥

సిక్తసమ్మార్జితపథాం పతాకోత్తమభూషితామ్ ।

విచిత్రకుసుమాకీర్ణాం నానాస్రగ్భిర్విరాజితామ్ ॥ 14.27 ॥

సంహృష్టమనుజోపేతాం సమృద్ధవిపణాపణామ్ ।

మహేలాత్పవసమాకీర్ణాం రాఘవార్థే సముత్సుకామ్ ॥ 14.28 ॥

చందనాగరుధూపైశ్చ సర్వతః ప్రతిధూషితామ్ ।

తాం పురీం సమతిక్రమ్య పురందరపురోపమామ్ ॥ 14.29 ॥

దదర్శాన్తఃపురం శ్రేష్ఠం నానాద్విజగణాయుతమ్ ।
 పౌరజానపదాకీర్ణం బ్రాహ్మణైరుపశోభితమ్ ।
 యజ్ఞవిద్భిః సుసమ్పూర్ణం సదస్వైః పరమద్విజైః ॥ 14.30 ॥
 తదన్తఃపురమాసాద్య వ్యతిచక్రామ తం జనమ్ ।
 వసిష్ఠః పరమప్రీతః పరమర్షిర్వివేశ చ ॥ 14.31 ॥
 సత్వపశ్యద్వినిష్క్రాన్తం సుమన్త్రం నామ సారథిమ్ ।
 ద్వారే తు రాజసింహస్య సచివం ప్రియదర్శనమ్ ॥ 14.32 ॥
 తమువాచ మహాతేజాః సూతపుత్రం విశారదమ్ ।
 వసిష్ఠః క్షిప్రమాచక్ష్య నృపతేర్మామిహాగతమ్ ॥ 14.33 ॥
 ఇమే గంగోదకఘటాః సాగరేభ్యశ్చ కాంచనాః ।
 ఔదుమ్బరం భద్రపీఠమ్ అభిషేకార్థమాగతమ్ ॥ 14.34 ॥
 సర్వబీజాని గన్ధాశ్చ రత్నాని వివిధాని చ ।
 క్షౌద్రం దధి ఘృతం లాజాః దర్భాస్సుమనసః పయః ॥ 14.35 ॥
 అష్టౌ చ కన్యా రుచిరాః మత్తశ్చ వరవారణాః ।
 చతురశ్యో రథశ్రీమాన్ నిస్త్రింశో ధనురుత్తమమ్ ॥ 14.36 ॥
 వాహనం నరసంయుక్తం ఛత్రం చ శశిసన్నిభమ్ ।
 శ్వేతే చ వాలవ్యజనే భృంగారశ్చ హిరణ్మయః ॥ 14.38 ॥
 హేమదామపినద్దశ్చ కకుద్మాన్ పాణ్డరో వృషః ।
 కేసరీ చ చతుర్దంష్ట్రః హరిశ్రేష్ఠో మహాబలః ॥ 14.38 ॥
 సింహాసనం వ్యాఘ్రుతనుః సమిద్దశ్చ హలతాశనః ।
 సర్వవాదిత్రసంఘాశ్చ వేశ్యాశ్చాలంకృతాస్త్రి ॥ 14.39 ॥
 ఆచార్యా బ్రాహ్మణా గావః పుణ్యాశ్చ మృగపక్షిణాః ।
 పౌరజానపదశ్రేష్ఠాః నైగమాశ్చ గణైస్సహ ॥ 14.40 ॥
 ఏతే చాన్యే చ బహవః నీయమానాః ప్రియంవదాః ।
 అభిషేకాయ రామస్య సహ తిష్ఠన్తి పార్థివైః ॥ 14.41 ॥
 త్వరయస్వ మహారాజం యథా సముదితేఽహని ।
 పుష్యే నక్షత్రయోగే చ రామో రాజ్యమవాప్నుయాత్ ॥ 14.42 ॥
 ఇతి తస్య వచశ్శ్రుత్వా సూతపుత్రో మహాత్మనః ।
 స్తువన్ప్రపతిశార్దూలం ప్రవివేశ నివేశనమ్ ॥ 14.43 ॥
 తం తు పూర్వోదితం వృద్ధం ద్వారస్థా రాజ సమ్మతమ్ ।
 న శేకురభిసంరోద్ధుం రాజ్ఞః ప్రియచికిర్షవః ॥ 14.44 ॥

స సమీపస్థితో రాజ్ఞః తామవస్థామజజ్ఞివాన్ ।

వాగ్భిః పరమతుష్టాభిః అభిష్టోతుం ప్రచక్రమే ॥ 14.45 ॥

తతస్సుతో యథాకాలం పార్థివస్య నివేశనే ।

సుమన్తః ప్రాంజలిర్భుత్వా తుష్టావ జగతీపతిమ్ ॥ 14.46 ॥

యథా నందతి తేజస్వీ సాగరో భాస్కరోదయే ।

ప్రీతః ప్రీతేన మనసా తథాఽఽనందఘనస్వతః ॥ 14.47 ॥

ఇంద్రమస్యాం తు వేలాయామ్ అభితుష్టావ మాతలిః ।

సోఽఽజయద్దానవాన్ సర్వాన్ తథా త్వాం బోధయామ్యహమ్ ॥ 14.48 ॥

వేదాస్సహాంగవిద్యాశ్చ యథాహ్యోత్యభువం విభుమ్ ।

బ్రహ్మణం బోధయన్త్యద్య తథా త్వాం బోధయామ్యహమ్ ॥ 14.49 ॥

ఆదిత్యస్సహ చంద్రేణ యథా భూతధరాం శుభామ్ ।

బోధయన్త్యద్య పృథివీం తథా త్వాం బోధయామ్యహమ్ ॥ 14.50 ॥

ఉత్తిష్టాశు మహారాజ కృతకౌతుకమంగళః ।

విరాజమానో వపుషా మేరోరివ దివాకరః ॥ 14.51 ॥

సోమసూర్యా చ కాకుత్స్థ శివవైశ్రవణావపి ।

వరుణశ్చాగ్నిరింద్రశ్చ వీజయం ప్రదిశన్తు తే ॥ 14.52 ॥

గతా భగవతీ రాత్రిః కృతం కృత్యమిదం తవ ।

బుద్ధ్యస్వ నృపశార్దూల కురు కార్యమనన్తరమ్ ॥ 14.53 ॥

ఉదతిష్ఠత రామస్య సమగ్రమభిషేచనమ్ ।

పౌరజానపదైశ్చాపి నైగమైశ్చ కృతాంజలిః ॥ 14.54 ॥

స్వయం వశిష్ఠో భగవాన్ బ్రాహ్మణైస్సహ తిష్ఠతి ।

క్షీప్రమాజ్ఞాప్యతాం రాజన్ రాఘవస్యాభిషేచనమ్ ॥ 14.55 ॥

యథా హ్యసాలాః పశవః యథా సేనా హ్యనాయకా ।

యథా చంద్రం వినా రాత్రిః యథా గావో వినా వృషమ్ ॥ 14.56 ॥

ఏవం హి భవితా రాష్ట్రం యత్ర రాజా న దృశ్యతే ॥ 14.57 ॥

ఇతి తస్య వచశ్చుత్వా సాన్త్యపూర్వమివార్థవత్ ।

అభ్యకీర్యత శోకేన భూయ ఏవ మహీపతిః ॥ 14.58 ॥

తతః సరాజా తం సూతం సన్నహర్షః సుతం ప్రతి ।

శోకరక్షేక్షణః శ్రీమాన్ ఉద్వీక్ష్యోవాచ ధార్మికః ।

వాక్యైస్తు ఖలు మర్మాణి మమ భూయో నికృన్తసి ॥ 14.59 ॥

సుమన్తః కరుణం శ్రుత్వా దృష్ట్వా దీనం చ పార్థివమ్ ।

ప్రగృహీతాంజలిః కించిత్ తస్మాద్దేశాదపాక్రమత్ ॥ 14.60 ॥

యదా వక్తుం స్వయం దైన్యాత్ న శశాక మహీపతిః ।

తదా సుమన్తం మంత్రజ్ఞా కైకేయీ ప్రత్యువాచ హ ॥ 14.61 ॥

సుమన్త్ర రాజా రజనీం రామహర్షసముత్సుకః ।

ప్రజాగరపరిశ్రాంతః నిద్రాయా వశమేయివాన్ ॥ 14.62 ॥

తద్గచ్ఛ త్వరితం సూత రాజపుత్రం యశస్వినమ్ ।

రామమానయ భద్రం తే నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ 14.63 ॥

స మన్యమానః కళ్యాణం హృదయేన ననంద చ ।

నిర్జగామ చ సప్త్విత్యా త్వరితో రాజశాసనాత్ ॥ 14.64 ॥

సుమన్తశ్చిన్తయామాస త్వరితం చోదితస్తయా ।

వ్యక్తం రామోఽభిషేకార్థమ్ ఇమిహాయాస్యతి ధర్మవిత్ ॥ 14.65 ॥

ఇతి సూతో మతిం కృత్వా హర్షేణ మహతాఽఽవృతః ।

నిర్జగామ మహాబాహురా రాఘవస్య దిదృక్షయా ॥ 14.66 ॥

సాగరప్రదసంకాశాత్ సుమన్తోఽన్తఃపురాచ్ఛుభాత్ ।

నిస్క్రమ్య జనసమ్బంధం దదర్శ ద్వారమగ్రతః ॥ 14.67 ॥

తతః పురస్తాత్సహసా వినిర్గతః, మహీపతీన్ ద్వారగతో విలోకయన్ ।

దదర్శ పౌరాన్ వివిధాన్ మహాధనాన్, ఉపస్థితాన్ ద్వారముపేత్య విష్ఠితాన్ ॥ 14.68 ॥ (2 సార్లు)

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే చతుర్దశస్కంధః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే పంచదశస్కంధః

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

తే తు తాం రజనీముష్య బ్రాహ్మణా వేదపారగాః ।

ఉపతస్థురుపస్థానం సహరాజపురోహితాః ॥ 15.1 ॥ (2 సార్లు)

అమాత్యా బలముఖ్యాశ్చ ముఖ్యా యే నిగమస్య చ ।

రాఘవస్యాభిషేకార్థే ప్రీయమాణాస్తు సంగతాః ॥ 15.2 ॥

ఉదితే విమలే సూర్యే పుష్యే చాభ్యాగతేఽహని ।

లగ్నే కర్కటకే ప్రాప్తే జన్మ రామస్య చ స్థితే ।

అభిషేకాయ రామస్య ద్విజంద్రైరుపకల్పితమ్ ॥ 15.3 ॥

కాంచనా జలకుమ్భాశ్చ భద్రపీఠం స్వలంకృతమ్ ।

రథశ్చ సమ్యగాస్తీర్ఘః భాస్వతా వ్యాఘ్రుచర్మణా ॥ 15.4 ॥

గంగాయమునయోః పుణ్యాత్ సంగమాదాహృతం జలమ్ ।

యాశ్చాన్యాస్సరితః పుణ్యాః హ్రదాః కూపాస్సరాంసి చ ॥ 15.5 ॥

ప్రాగ్వాహోశ్చోర్జ్వువాహోశ్చ తిర్యగ్వాహోస్సమాహితాః ।

తాభ్యశ్చైవాహృతం తోయం సముద్రేభ్యశ్చ సర్వశః ॥ 15.6 ॥

సలాజాః క్షీరిభిశ్చన్నాః ఘటాః కాంచనరాజతాః ।

పద్మోత్పలయుతా భాన్తి పూర్ణాః పరమవారిణా ॥ 15.7 ॥

క్షౌద్రం దధి ఘృతం లాజాః దర్భాస్సమనసః పయః ।

వేశ్యాశ్చైవ శుభాచారాః సర్వాభరణభూషితాః ॥ 15.8 ॥

చంద్రాంశువికచప్రఖ్యం కాంచనం రత్నభూషితమ్ ।

సజ్జం తిష్ఠతి రామస్య వాలవ్యజనముత్తమమ్ ॥ 15.9 ॥

చంద్రమణ్డలసంకాశమ్ ఆతపత్రం చ పాణ్డరమ్ ।

సజ్జం ద్యుతికరం శ్రీమత్ అభిషేకపురస్కృతమ్ ॥ 15.10 ॥

పాణ్డరశ్చ వృషస్సజ్జః పాణ్డరోఽశ్చ సంస్థితః ।

ప్రస్పతశ్చ గజశ్రీమాన్ ఔపవాహ్యాః ప్రతీక్షతే ॥ 15.11 ॥

అష్టౌ చ కన్యా మాంగళ్యాః సర్వాభరణభూషితాః ।

వాదిత్రాణి చ సర్వాణి వందినశ్చ తథా పరే ॥ 15.12 ॥

ఇక్ష్వాకూణాం యథా రాజ్యే సన్నిభ్యేతాభిషేచనమ్ ।

తథా జాతీయమాదాయ రాజపుత్రాభిషేచనమ్ ॥ 15.13 ॥

తే రాజవచనాత్తత్ర సమవేతా మహీపతిమ్ ।

అపశ్యన్తోఽబ్రువన్ కో ను రాజ్ఞో నః ప్రతివేదయేత్ ॥ 15.14 ॥

న పశ్యామశ్చ రాజానమ్ ఉదితశ్చ దివాకరః ।

యౌవరాజ్యాభిషేకశ్చ సజ్ఞో రామస్య ధీమతః ॥ 15.15 ॥

ఇతి తేషు బ్రువాణేషు సార్వభామాన్ మహీపతీన్ ।

అబ్రవీత్తానిదం సర్వాన్ సుమన్రో రాజసత్కృతః ॥ 15.16 ॥

రామం రాజ్ఞో నియోగేన త్వరయా ప్రస్థితోఽస్మహమ్ ।

పూజ్యా రాజ్ఞో భవన్తస్తు రామస్య చ విశేషతః ॥ 15.17 ॥

అయం పృచ్ఛామి వచనాత్ సుఖమాయుష్మతామహమ్ ।

రాజ్ఞస్సప్రప్తిబుద్ధస్య యచ్ఛాగమనకారణమ్ ॥ 15.18 ॥

ఇత్యుక్త్యాఽన్తః పురద్వారమ్ ఆజగామ పురాణవిత్ ।

సదాసక్తం చ తద్వేశ్మ సుమన్తః ప్రవివేశ హ ॥ 15.19 ॥

తుష్టావాస్య తదా వంశం ప్రవిశ్య స విశాంపతేః ।

శయనీయం నరేంద్రస్య తదాసాద్య వ్యతిష్ఠత ॥ 15.20 ॥

సోఽత్యాసాద్య తు తద్వేశ్మ తిరస్కరణిమన్తరా ।

ఆశీర్భిర్గుణయుక్తాభి అభితుష్టావ రాఘవమ్ ॥ 15.21 ॥

సోమసూర్యా చ కాకుత్స్థ శివవైశ్రవణావపి ।

వరుణశ్చాగ్నిరింద్రశ్చ విజయం ప్రదిశన్తు తే ॥ 15.22 ॥

గతా భగవతీ రాత్రిః కృతం కృత్యమిదం తవ ।

బుధ్యస్వ నృపశార్దూల కురు కార్యమనన్తరమ్ ॥ 15.23 ॥

బ్రాహ్మణా బలముఖ్యాశ్చ నైగమాశ్చాగతా నృప ।

దర్శనం ప్రతికాంక్షన్తే ప్రతిబుధ్యస్వ రాఘవ ॥ 15.24 ॥

స్తువన్తం తం తదా సూతం సుమన్తం మంత్రకోవిదమ్ ।

ప్రతిబుధ్య తతో రాజా ఇదం వచనమబ్రవీత్ ॥ 15.25 ॥

రామమానయ సూతేతి యదస్యభిహితోఽనయా ।

కిమిదం కారణం యేన మమాజ్ఞా ప్రతిహన్యతే ॥ 15.26 ॥

న చైవ సప్రసుప్తోఽహమ్ ఆనయేహోషు రాఘవమ్ ।

ఇతి రాజా దశరథస్సూతం తత్రాన్వశాత్ పునః ॥ 15.27 ॥

స రాజవచనం శ్రుత్వా శిరసా ప్రతిపూజ్య తమ్ ।

నిర్జగామ నృపావాసాన్ మన్యమానః ప్రియం మహత్ ॥ 15.28 ॥

ప్రపన్నో రాజమార్గం చ పతాకాధ్వజశోభితమ్ ।

హృష్టః ప్రముదితస్సూతః జగామాశు విలోకయన్ ॥ 15.29 ॥

స సూతస్తత్ర శుశ్రావ రామాధికరణాః కథాః ।

అభిషేచనసంయుక్తాః సర్వలోకస్య హృష్టవత్ ॥ 15.30 ॥

తతో దదర్శ రుచిరం కైలాసశిఖరప్రభమ్ ।

రామవేశ్మ సుమన్తస్తు శక్రవేశ్మసమప్రభమ్ ॥ 15.31 ॥

మహాకవాటవిహితం వితర్దిశతశోభితమ్ ।

కాంచనప్రతిమైకాగ్రం మణివిద్రుమతోరణమ్ ॥ 15.32 ॥

శారదాభ్రఘనప్రఖ్యం దీప్తమేరుగుహోపమమ్ ।

మణిభిర్వరమాల్యానాం సుమహద్భిరలంకృతమ్ ॥ 15.33 ॥

ముక్తామణిభిరాకీర్ణం చందనాగరుధూపితమ్ ।

గంధాన్ మనోజ్ఞాన్ విస్ఫుజత్ దార్దురం శిఖరం యథా ॥ 15.34 ॥

సారసైశ్చ మయూరైశ్చ వినదద్భిర్విరాజితమ్ ।

సుకృతేహామృగాకీర్ణం సుకీర్ణం భక్తిభిస్తథా ॥ 15.35 ॥

మనశ్చక్షుశ్చ భూతానామ్ ఆదదత్తిగ్మతేజసా ।

చంద్రభాస్కరసంకాశం కుబేరభవనోపమమ్ ॥ 15.36 ॥

మహేంద్రధామప్రతిమం నానాపక్షిసమాకులమ్ ।

మేరుశృంగసమం సూతో రామవేశ్మ దదర్శ హా ॥ 15.37 ॥

ఉపస్థితైస్సమాకీర్ణం జనైరంజలికారిభిః ।

ఉపాదాయ సమాక్రాన్తైః తథా జానపదైర్జనైః ॥ 15.38 ॥

రామాభిషేకసుముఖైః ఉన్ముఖైస్సమలంకృతమ్ ।

మహామేఘసమప్రఖ్యమ్ ఉదగ్రం సువిభూషితమ్ ॥ 15.39 ॥

నానారత్నసమాకీర్ణం కుబ్జకైరాతకావృతమ్ ॥ 15.40 ॥

స వాజియుక్తేన రథేన సారథి, నరాకులం రాజకులం విలోకయన్ ।

వరూఢినా రామగృహాభిపాతినా, పురస్య సర్వస్య మనాంసి రంజయత్ ॥ 15.41 ॥

తతస్సమాసాద్య మహాధనం మహత్, ప్రహృష్టరోమా స బభూవ సారథిః ।

మృగైర్మయూరైశ్చ సమాకులోల్బణం, గృహం వరార్హస్య శచీపతేరివ ॥ 15.42 ॥

స తత్ర కైలాసనిభాస్వలంకృతాః, ప్రవిశ్య కక్ష్యాస్త్రిదశాలయోపమాః ।

ప్రియాన్నరాన్ రామమతే స్థితాన్, బహూనపోహ్య శుద్ధాంతముపస్థితో రథీ ॥ 15.43 ॥

స తత్ర శుశ్రావ చ హర్షయుక్తాః రామాభిషేకార్థకృతా జనానామ్ ।

నరేంద్రసూనోరభిమంగళార్థాః సర్వస్య లోకస్య గిరః ప్రహృష్టః ॥ 15.44 ॥

మహేంద్రసద్మప్రతిమం తు వేశ్మ, రామస్య రమ్యం మృగపక్షిజుష్టమ్ ।

దదర్శ మేరోరివ శృంగముచ్ఛం, విభ్రాజమానం ప్రభయా సుమన్త్రః ॥ 15.45 ॥

ఉపస్థితైరంజలికారకైశ్చ, సోపాయనైర్జానపదైశ్చ మర్త్యః ।

కోట్యా పరార్కైశ్చ విముక్తయానైః, సమాకులం ద్వారపథం దదర్శ ॥ 15.46 ॥

తతో మహామేఘమహీధరాభం, ప్రభిన్నమత్యంకుశమప్రసహ్యమ్ ।

రామౌపవాహ్యం రుచిరం దదర్శ, శత్రుంజయం నాగముదగ్రకాయమ్ ॥ 15.47 ॥

స్వలంకృతాన్ సాశ్వరథాన్ సకుంజరాన్, అమాత్యముఖ్యాన్ శతశశ్చ వల్లభాన్ ।

వ్యపోహ్య సూతస్సహితాన్ సమన్తతః, సమృద్ధమన్త్రఃపురమావివేశ ॥ 15.48 ॥

తదద్రీకూటాచలమేఘసన్నిభం, మహావిమానోత్తమవేశ్మసంఘవత్ ।

అనార్యమాణః ప్రవివేశ సారథిః, ప్రభూతరత్నం మకరో యథాఽర్ణవమ్ ॥ 15.49 ॥ (2 సార్లు)

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే పంచదశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే షోడశస్సర్గః

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

స తదంతః పురద్వారం సమతీత్య జనాకులమ్ ।

ప్రవివిక్తాం తతః కక్ష్యామ్ ఆససాద పురాణవిత్ ॥ 16.1 ॥ (2 సార్లు)

ప్రాసకార్ముకబిభ్రద్భిః యువభిర్మృష్టకుణ్డలైః ।

అప్రమాదిభిరేకాగ్రైః స్వనురక్షైరధిష్ఠితామ్ ॥ 16.2 ॥

తత్ర కాషాయిణో వృద్ధాన్ వేత్రపాణీన్ స్వలంకృతాన్ ।

దదర్శ విష్ఠితాన్ ద్వారిః త్ర్యధ్యక్షాన్ సుసమాహితాన్ ॥ 16.3 ॥

తే సమీక్ష్య సమాయాంతం రామప్రియచిక్రీర్షవః ।

సహసోత్పతితాస్సర్వే స్వాసనేభ్యస్సప్రమ్భమాః ॥ 16.4 ॥

తానువాచ వినీతాత్మా సూతపుత్రః ప్రదక్షిణః ।

క్షిప్రమాఖ్యాత రామాయ సుమన్రో ద్వారి తిష్ఠతి ॥ 16.5 ॥

తే రామముపసంగమ్య భర్తుః ప్రియచిక్రీర్షవః ।

సహభార్యాయ రామాయ క్షిప్రమేవాచచక్షిరే ॥ 16.6 ॥

ప్రతివేదితమాజ్ఞాయ సూతమభ్యన్తరం పితుః ।

తత్రైవానాయయామాస రాఘవప్రియకామ్యయా ॥ 16.7 ॥

తం వైశ్రవణసంకాశమ్ ఉపవిష్టం స్వలంకృతమ్ ।

దదర్శ సూతః పర్యంకే సౌవర్ణే సోత్తరచ్ఛదే ॥ 16.8 ॥

వరాహారుధిరాభేణ శుచినా చ సుగంధినా ।

అనులిప్తం పరార్ధ్యేన చందనేన పరన్తపమ్ ॥ 16.9 ॥

స్థితయా పార్శ్వతశ్చాపి వాలవ్యజనహస్తయా ।

ఉపేతం సీతయా భూతః చిత్రయా శశినం యథా ॥ 16.10 ॥

తం తపన్తమివాదిత్యమ్ ఉపపన్నం స్వతేజసా ।

వవందే వరదం వందీ వినయజ్ఞో వినీతవత్ ॥ 16.11 ॥

ప్రాంజలిస్తు సుఖం పృష్ట్యా విహారశయనాసనే ।
రాజపుత్రమునాచేదం సుమన్రో రాజసత్కృతః ॥ 16.12 ॥

కౌసల్యా సుప్రజా రామ పితా త్వాం ద్రష్టుమిచ్ఛతి ।
మహిష్యా సహ కైకేయ్యా గమ్యతాం తత్ర మా చిరమ్ ॥ 16.13 ॥

ఏవముక్తస్తు సంహృష్టః నరసింహో మహోద్యుతిః ।
తతస్సమ్మానయామాస సీతామిదమునాచ హ ॥ 16.14 ॥

దేవి దేవశ్చ దేవీ చ సమాగమ్య మదన్తరే ।
మన్తయేతే ధ్రువం కించిదభిషేచన సంహితమ్ ॥ 16.15 ॥

లక్ష్మయిత్యా హ్యభిప్రాయం ప్రియకామా సుదక్షిణా ।
సంచోదయతి రాజానం మదర్థం మదిరేక్షణే ॥ 16.16 ॥

సా ప్రహృష్టా మహారాజం హితకామానువర్తినీ ।
జననీ చార్థకామా మే కేకయాధిపతేః సుతా ॥ 16.17 ॥

దిష్ట్యా ఖలు మహారాజః మహిష్యా ప్రియయా సహ ।
సుమన్తం ప్రాహిణోద్ధాతమ్ అర్థకామకరం మమ ॥ 16.18 ॥

యాదృశీ పరిషత్తత్ర తాదృశో దూత ఆగతః ।
ధ్రువమద్వైవ మాం రాజా యౌవరాజ్యేఽభిషేక్ష్యతి ॥ 16.19 ॥

హన్త శీఘ్రమితో గత్వా ద్రక్ష్యామి చ మహీపతిమ్ ।
సహ త్వం పరివారేణ సుఖమాస్వ రమస్వ చ ॥ 16.20 ॥

పతిసమ్మానితా సీతా భర్తారమసితేక్షణా ।
ఆద్వారమనువవ్రాజ మంగళాన్యభిదధ్యుషీ ॥ 16.21 ॥

రాజ్యం ద్విజాతిభిర్బుష్టం రాజసూయాభిషేచనమ్ ।
కర్తుమర్హతి తే రాజా వాసవస్యేవ లోకకృత్ ॥ 16.22 ॥

దీక్షితం వ్రతసమ్పన్నం వరాజినధరం శుచిమ్ ।
కురంగశృంగపాణిం చ పశ్యన్తి త్వాం భజామ్యహమ్ ॥ 16.23 ॥

పూర్వం దిశం వజ్రధరః దక్షిణాం పాతు తే యమః ।
వరుణః పశ్చిమామాశాం ధనేశస్తూత్రరాం దిశమ్ ॥ 16.24 ॥

అథ సీతామనుజ్ఞాప్య కృతకౌతుకమంగళః ।
నిశ్చక్రామ సుమన్త్రేణ సహ రామో నివేశనాత్ ॥ 16.25 ॥

పర్వతాదివ నిష్క్రమ్య సింహో గిరిగుహాశయః ।
లక్ష్మణం ద్వారి సోఽపశ్యత్ ప్రహ్వంజలిపుటం స్థితమ్ ॥ 16.26 ॥

అథ మధ్యమకక్ష్యాయాం సమాగమ్య సుహృజ్జనైః ।
 స సర్వానర్థినో దృష్ట్వా సమేత్య ప్రతినన్ద్య చ ॥ 16.27 ॥
 తతః పావకసంకాశమ్ ఆరురోహ రథోత్తమమ్ ।
 వైయాఘ్రుం పురుషవ్యాఘ్రుః రాజతం రాజనన్దనః ॥ 16.28 ॥
 మేఘనాదమసమ్బాధం మణిహేమవిభూషితమ్ ।
 ముష్ణన్తమివ చక్షూంషి ప్రభయా సూర్యవర్చసమ్ ॥ 16.29 ॥
 కరేణుశిశుకల్పైశ్చ యుక్తం పరమవాజిభిః ।
 హరియుక్తం సహస్రాక్షః రథమింద్ర ఇవాశుగమ్ ।
 ప్రయయౌ తూర్ణమాస్థాయ రాఘవో జ్వలితశ్శ్రియా ॥ 16.30 ॥
 స పర్జన్య ఇవాకాశే స్వనవానభినాదయన్ ।
 నికేతాన్నిర్యయౌ శ్రీమాన్ మహేంద్రాదివ చంద్రమాః ॥ 16.31 ॥
 ఛత్రచామరపాణిస్తు లక్ష్మణో రాఘవానుజః ।
 జుగోప భ్రాతరం భ్రాతా రథమాస్థాయ పృష్ఠతః ॥ 16.32 ॥
 తతో హలహలాశబ్దః తుములస్సమజాయత ।
 తస్య నిష్క్రమమాణస్య జనౌఘస్య సమన్తతః ॥ 16.33 ॥
 తతో హయవరా ముఖ్యాః నాగాశ్చ గిరిసన్నిభాః ।
 అనుజగ్ముస్తదా రామం శతశోఽథ సహస్రశః ॥ 16.34 ॥
 అగ్రతశ్చాస్య సన్నద్ధాః చందనాగరురూషితాః ।
 ఖడ్గచాపధరాశ్శూరాః జగ్మురాశంసవో జనాః ॥ 16.35 ॥
 తతో వాదిత్రశబ్దాస్తు స్తుతిశబ్దాస్తు వందినామ్ ।
 సింహనాదాశ్చ శూరాణాం తథా శుశ్రువిరే పథి ॥ 16.36 ॥
 హర్మ్యవతాయనస్థాభిః భూషితాభిస్సమన్తతః ।
 కీర్యమాణస్సుపుష్పిష్టైః యయౌ స్త్రీభిరరిన్దమః ॥ 16.37 ॥
 రామం సర్వానవద్యాంగ్యః రామపిప్రీషయా తతః ।
 వచోభిరన్వైర్హర్మ్యస్థాః క్షితిస్థాశ్చ వవన్దిరే ॥ 16.38 ॥
 నూనం నందతి తే మాతా కౌసల్యా మాతృనన్దన ।
 పశ్యన్తి సిద్ధయాత్రం త్వాం పిత్ర్యం రాజ్యమవస్థితమ్ ॥ 16.39 ॥
 సర్వసీమన్తినీభ్యశ్చ సీతాం సీమన్తినీవరామ్ ।
 అమన్యన్త హి తా నార్యః రామస్య హృదయప్రియామ్ ॥ 16.40 ॥
 తయా సుచరితం దేవ్యా పురా నూనం మహత్తపః ।
 రోహిణీవ శశాంకేన రామసంయోగమాప యా ॥ 16.41 ॥

ఇతి ప్రాసాదశృంగేషు ప్రమదాభిర్పరోత్తమః ।

శుశ్రావ రాజమార్గస్థః ప్రియా వాచ ఉదాహృతాః ॥ 16.42 ॥

స రాఘవస్తత్ర కథాప్రపంచాన్, శుశ్రావ లోకస్య సమాగతస్య ।

ఆత్మాధికారా వివిధాశ్చ వాచః, ప్రహృష్టరూపస్య పురో జనస్య ॥ 16.43 ॥

ఏష శ్రియం గచ్ఛతి రాఘవోఽద్య, రాజప్రసాదాద్విపులాం గమిష్యన్ ।

ఏతే వయం సర్వసమృద్ధకామాః, ఏషామయం నో భవితా ప్రశాంతా ॥ 16.44 ॥

లోభో జనస్యాస్య యదేష సర్వం, ప్రపత్య్యతే రాష్ట్రమిదం చిరాయ ।

న హ్యప్రియం కింఞ్చన జాతు కశ్చిత్, పశ్యేన్న దుఃఖం మనుజాధిపేఽస్మిన్ ॥ 16.45 ॥

స ఘోషవద్భిశ్చ హయైర్మతంగజైః, పురస్సరైస్సైకసూతమాగధైః ।

మహీయమానః ప్రవరైశ్చ వాదకైః, అభిష్టుతో వైశ్రవణో యథా యయౌ ॥ 16.46 ॥

కరేణుమాతంగరథాశ్వసంకులం, మహాజనౌఘప్రతిపూర్ణచత్వరమ్ ।

ప్రభూతరత్నం బహుపణ్యసంచయం, దదర్శ రామో రుచిరం మహాపథమ్ ॥16.47॥ (2 సార్లు)

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే షోడశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే సప్తదశస్సర్గః

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

స రామో రథమాస్థాయ సన్ప్రహృష్టసుహృజ్జనః ।

పతాకాధ్వజసమృన్నం మహార్థాగరుధూపితమ్ ।

అపశ్యన్నగరం శ్రీమాన్ నానాజనసమాకులమ్ ॥ 17.1 ॥ (2 సార్లు)

స గృహైరభ్రసంకాశైః పాణ్డరైరుపశోభితమ్ ।

రాజమార్గం యయౌ రామః మధ్యేనాగరుధూపితమ్ ॥ 17.2 ॥

చందనానాం చ ముఖ్యానామ్ అగరూణాం చ సఞ్చయైః ।

ఉత్తమానాం చ గన్ధానాం క్షౌమకౌ శామ్బరస్య చ ॥ 17.3 ॥

అవిద్ధాభిశ్చ ముక్తాభిః ఉత్తమైస్సాప్తికైరపి ।

శోభమానమసమ్భాధైః తం రాజపథముత్తమమ్ ॥ 17.4 ॥

సంవృతం వివిధైః పణ్యైః భక్త్యైరుచ్ఛావచైరపి ।

దదర్శ తం రాజపథం దివి దేవపథం యథా ॥ 17.5 ॥

దధ్యక్షతహవిర్లాజైః ధూపైరగరుచన్దనైః ।

నానామాల్యోపగంధైశ్చ సదాఽభ్యర్చితచత్వరమ్ ॥ 17.6 ॥

ఆశీర్వాదాన్ బహూన్ శృణ్వన్ సుహృద్భిస్సముదీరితాన్ ।
యథాఽర్హం చాపి సమ్పూజ్య సర్వానేవ నరాన్ యయౌ ॥ 17.7 ॥

పితామహైరాచరితం తథైవ ప్రపితామహైః ।
అద్యోపాదాయ తం మార్గమ్ అభిషిక్తోఽనుపాలయ ॥ 17.8 ॥

యథా స్మ లాలితాః పిత్రా యథా పూర్వైః పితామహైః ।
తతస్సుఖతరం రామే వత్స్యామస్సతి రాజని ॥ 17.9 ॥

అలమద్య హి భుక్తేన పరమార్థైరలం చ నః ।
యథా పశ్యామ నిర్యాంతం రామం రాజ్యే ప్రతిష్ఠితమ్ ॥ 17.10 ॥

తతో హి నః ప్రియతరం నాన్యత్ కించిద్భవిష్యతి ।
యథాభిషేకో రామస్య రాజ్యేనామితతేజసః ॥ 17.11 ॥

ఏతాశ్చాన్యాశ్చ సుహృదామ్ ఉదాసీనః కథాశ్చుభాః ।
ఆత్మసమ్పూజనీశ్చుణ్వన్ యయౌ రామో మహాపథమ్ ॥ 17.12 ॥

న హి తస్మాన్మనః కశ్చిత్ చక్షుషీ వా నరోత్తమాత్ ।
నరశ్చక్రోత్యసాక్రష్టమ్ అతిక్రాంతేఽపి రాఘవే ॥ 17.13 ॥

యశ్చ రామం న పశ్యేత్తు యం చ రామో న పశ్యతి ।
నిందితస్స వసేల్లోకే స్వాత్మాఽప్యేనం విగర్హతే ॥ 17.14 ॥

సర్వేషాం హి స ధర్మాత్మా వర్ణానాం కురుతే దయామ్ ।
చతుర్థాం హి వయస్థానాం తేన తే తమనువ్రతాః ॥ 17.15 ॥

చతుష్పథాన్ దేవపథాన్ చైత్యాన్యాయతనాని చ ।
ప్రదక్షిణం పరిహరన్ జగామ నృపతేస్సుతః ॥ 17.16 ॥

స రాజకులమాసాద్య మేఘసంఘోపమైశ్చుభైః ।
ప్రాసాదశ్రంఘైర్వివిధైః కైలాసశిఖరోపమైః ॥ 17.17 ॥

ఆవారయద్భిర్గగనం విమానైరివ పాణ్డరైః ।
వర్ణమానగృహైశ్చాపి రత్నజాలపరిస్ఫుటైః ॥ 17.18 ॥

తత్ పృథివ్యాం గృహవరం మహేంద్రభవనోపమమ్ ।
రాజపుత్రః పితుర్వేశ్మ ప్రవివేశ శ్రియా జ్వలన్ ॥ 17.19 ॥

స కక్ష్యా ధన్విభిర్గుప్తాః తిస్రోఽతిక్రమ్య వాజిభిః ।
పదాతిరపరే కక్ష్యే ద్వే జగామ నరోత్తమః ॥ 17.20 ॥

స సర్వాస్సమతిక్రమ్య కక్ష్యా దశరథాత్మజః ।
సన్నివర్త్య జనం సర్వం శుద్ధాంతం పునరభ్యగాత్ ॥ 17.21 ॥

తతః ప్రవిష్టే పితురన్తికం తదా, జనస్స సర్వో ముదితో నృపాత్మజే ।

ప్రతీక్షతే తస్య పునర్వినిర్గమం, యథోదయం చంద్రమసస్పరితృతిః ॥ 17.22 ॥ (2 సార్లు)

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే సప్తదశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే అష్టాదశస్సర్గః

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

స దదర్శాసనే రామః నిషణ్ణం పితరం శుభే ।

కైకేయీసహితం దీనం ముఖేన పరిశుష్యతా ॥ 18.1 ॥ (2 సార్లు)

స పితుశ్చరణౌ పూర్వమ్ అభివాద్య విసీతవత్ ।

తతో వవందే చరణౌ కైకేయ్యాస్సుసమాహితః ॥ 18.2 ॥

రామేత్యుక్త్వా చ వచనం బాష్పపర్యాకులేక్షణః ।

శశాక నృపతిర్దీనః నేక్షితుం నాభిభాషితుమ్ ॥ 18.3 ॥

తదపూర్వం నరపతేః దృష్ట్వా రూపం భయావహమ్ ।

రామోఽపి భయమాపన్నః పదా స్పృష్ట్వేవ పన్నగమ్ ॥ 18.4 ॥

ఇంద్రియైరప్రహృష్టైస్తం శోకసంతాపకర్చితమ్ ।

నిశ్చసంతం మహారాజం వ్యథితాకులచేతసమ్ ॥ 18.5 ॥

ఊర్మిమాలినమక్షోభ్యం క్షుభ్యంతమివ సాగరమ్ ।

ఉపప్లుతమివాదిత్యమ్ ఉక్తాన్పతన్పషిం యథా ॥ 18.6 ॥

అచిన్త్యకల్పం హి పితుః తం శోకముపధారయన్ ।

బభూవ సంరబ్ధతరః సముద్ర ఇవ పర్వణి ॥ 18.7 ॥

చిన్తయామాస చ తదా రామః పితృహితే రతః ।

కిం స్విదధ్యైవ నృపతిః న మాం ప్రత్యభినన్దతి ॥ 18.8 ॥

అన్యదా మాం పితా దృష్ట్వా కుపితోఽపి ప్రసీదతి ।

తస్య మామద్య సంప్రేక్ష్య కిమాయాసః ప్రవర్తతే ॥ 18.9 ॥

స దీన ఇవ శోకార్తః విషణ్ణవదనద్యుతిః ।

కైకేయీమభివాద్యైవ రామో వచనమబ్రవీత్ ॥ 18.10 ॥

కచ్చిన్మయా నాపరాద్ధమ్ అజ్ఞానాద్యేన మే పితా ।

కుపితస్తన్మమాచక్ష్య త్వం చైవైనం ప్రసాదయ ॥ 18.11 ॥

అప్రసన్నమనాః కిం ను సదా మాం ప్రతి వత్సలః ।

వివర్ణవదనో దీనః న హి మామభిభాషతే ॥ 18.12 ॥

శారీరో మానసో వాఽపి కచ్చిదేనం న బాధతే ।

సంతాపో వాఽభితాపో వా దుర్లభం హి సదా సుఖమ్ ॥ 18.13 ॥

కచ్చిన్న కించిద్భరతే కుమారే ప్రియదర్శనే ।

శత్రుఘ్నే వా మహాసత్వే మాతృగాణాం వా మమాశుభమ్ ॥ 18.14 ॥

అతోషయన్మహారాజమ్ అకుర్వన్ వా పితుర్వచః ।

ముహూర్తమపి నేచ్ఛేయం జీవితం కుపితే నృపే ॥ 18.15 ॥

యతోమూలం నరః పశ్యేత్ ప్రాదుర్భావమిహాత్మనః ।

కథం తస్మిన్న వర్తేత ప్రత్యక్షే సతి దైవతే ॥ 18.16 ॥

కచ్చిత్రే పరుషం కించిత్ అభిమానాత్ పితా మమ ।

ఉక్తో భవత్యా కోపేన యత్రాస్య లులితం మనః ॥ 18.17 ॥

ఏతదాచక్ష్య మే దేవి తత్త్వేన పరిపృచ్ఛతః ।

కింనిమిత్తమపూర్వోఽయం వికారో మనుజాధిపే ॥ 18.18 ॥

ఏవముక్తా తు కైకేయా రాఘవేణ మహాత్మనా ।

ఉవాచేదం సునిర్లజ్జా ధృష్టమాత్మహితం వచః ॥ 18.19 ॥

న రాజా కుపితో రామ వ్యసనం నాస్య కిఞ్చన ।

కించిన్మనోగతం త్వస్య త్వద్భయాన్నాభిభాషతే ॥ 18.20 ॥

ప్రియం త్వామప్రియం వక్తుం వాణీ నాస్యోపవర్తతే ।

తదవశ్యం త్వయా కార్యం యదనేనాశ్రుతం మమ ॥ 18.21 ॥

ఏష మహ్యం వరం దత్త్వా పురా మామభిపూజ్య చ ।

స పశ్చాత్తప్యతే రాజా యథాఽన్యః ప్రాకృతస్తథా ॥ 18.22 ॥

అతిస్పృజ్య దదానీతి వరం మమ విశాంపతిః ।

స నిరర్థం గతజలే సేతుం బంధితుమిచ్ఛతి ॥ 18.23 ॥

ధర్మమూలమిదం రామ విదితం చ సతామపి ।

తత్సత్యం న త్యజేద్రాజా కుపితస్త్వత్కృతే యథా ॥ 18.24 ॥

యది తద్వక్ష్యతే రాజా శుభం వా యది వాఽశుభమ్ ।

కరిష్యసి తతస్సర్వమ్ ఆఖ్యాస్యామి పునస్త్వహమ్ ॥ 18.25 ॥

యది త్వభిహితం రాజ్ఞా త్వయి తన్న విపత్స్యతే ।

తతోఽహమభిధాస్యామి న హ్యేష త్వయి వక్ష్యతి ॥ 18.26 ॥

ఏతత్తు వచనం శ్రుత్వా కైకేయ్యా సముదాహృతమ్ ।
ఉవాచ వ్యధితో రామః తాం దేవీం నృపసన్నిధౌ ॥ 18.27 ॥

అహో ధిజ్ఞార్హసే దేవి వక్తుం మామీదృశం వచః ।
అహం హి వచనాద్రాజ్ఞః పతేయమపి పావకే ।
భక్షయేయం విషం తీక్ష్ణం మజ్జేయమపి చార్ణవే ॥ 18.28 ॥

నియుక్తో గురుణా పిత్రా నృపేణ చ హితేన చ ॥ 18.29 ॥

తద్బ్రూహి వచనం దేవి రాజ్ఞో యదభికాంక్షితమ్ ।
కరిష్యే ప్రతిజానే చ రామో ద్విర్నాభిభాషతే ॥ 18.30 ॥

తమార్జవసమాయుక్తమ్ అనార్యా సత్యవాదినమ్ ।
ఉవాచ రామం కైకేయీ వచనం భృశదారుణమ్ ॥ 18.31 ॥

పురా దైవాసురే యుద్ధే పిత్రా తే మమ రాఘవ ।
రక్షితేన వరా దత్తా సశల్యేన మహారణే ॥ 18.32 ॥

తత్ర మే యాచితో రాజా భరతస్యాభిషేచనమ్ ।
గమనం దణ్డకారణ్యే తవ చాద్యైవ రాఘవ ॥ 18.33 ॥

యది సత్యప్రతిజ్ఞం త్వం పితరం కర్తుమిచ్ఛసి ।
ఆత్మానం చ నరశ్రేష్ఠ మమ వాక్యమిదం శృణు ॥ 18.34 ॥

సన్నిదేశే పితుస్తిష్ఠ యథాఽనేన ప్రతిశ్రుతమ్ ।
త్వయాఽరణ్యం ప్రవేష్టవ్యం నవ వర్షాణి పంచ చ ॥ 18.35 ॥

భరతస్త్వభిషిచ్యేత యదేతదభిషేచనమ్ ।
త్వదర్థే విహితం రాజ్ఞా తేన సర్వేణ రాఘవ ॥ 18.36 ॥

సప్త సప్త చ వర్షాణి దణ్డకారణ్యమాశ్రితః ।
అభిషేకమిమం త్యక్త్వా జటాజినధరో వస ॥ 18.37 ॥

భరతః కోసలపురే ప్రశాస్తు వసుధామిమామ్ ।
నానారత్నసమాకీర్ణం సవాజిరథకుంజరామ్ ॥ 18.38 ॥

ఏతేన త్వాం నరేంద్రోఽయం కారుణ్యేన సమాఘ్నతః ।
శోకసంక్లిష్టవదనః న శక్నోతి నిరీక్షితుమ్ ॥ 18.39 ॥

ఏతత్ కురు నరేంద్రస్య వచనం రఘునన్దన ।
సత్యేన మహతా రామ తారయస్వ నరేశ్వరమ్ ॥ 18.40 ॥

ఇతీవ తస్యాం పరుషం వదన్త్వాం, న చైవ రామః ప్రవివేశ శోకమ్ ।
ప్రవివ్యధే చాపి మహానుభావః, రాజా తు పుత్రవ్యసనాభితప్తః ॥ 18.41 ॥ (2 సార్లు)

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే అష్టాదశస్కర్ణః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే ఏకోనవింశస్కర్ణః

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

తదప్రియమమిత్రఘ్నః వచనం మరణోపమమ్ ।

శ్రుత్వా న వివ్యథే రామః కైకేయీం చేదమబ్రవీత్ ॥ 19.1 ॥ (2 సార్లు)

ఏవమస్తు గమిష్యామి వనం వస్తుమహం త్పితః ।

జటాఽజినధరో రాజ్ఞః ప్రతిజ్ఞామనుపాలయన్ ॥ 19.2 ॥

ఇదం తు జ్ఞాతుమిచ్ఛామి కిమర్థం మాం మహీపతిః ।

నాభినన్దతి దుర్ధర్షః యథాపురమరిన్దమః ॥ 19.3 ॥

మన్యుర్షు చ త్వయా కార్యః దేవి బ్రూమి తవాగ్రతః ।

యాస్యామి భవ సుప్రీతా వనం చీరజటాధరః ॥ 19.4 ॥

హితేన గురుణా పిత్రా కృతజ్ఞేన నృపేణ చ ।

నియుజ్యమానో విప్రబ్ధః కిం న కుర్యామహం ప్రియమ్ ॥ 19.5 ॥

అలీకం మానసం త్వేకం హృదయం దహతీవ మే ।

స్వయం యన్నాహ మాం రాజా భరతస్యాభిషేచనమ్ ॥ 19.6 ॥

అహం హి సీతాం రాజ్యం చ ప్రాణానిష్టాన్ ధనాని చ ।

హృష్టో భ్రాత్రే స్వయం దద్యాం భరతాయాప్రచోదితః ॥ 19.7 ॥

కింపునర్మనుజేంద్రేణ స్వయం పిత్రా ప్రచోదితః ।

తవ చ ప్రియకామార్థం ప్రతిజ్ఞామనుపాలయన్ ॥ 19.8 ॥

తదాశ్వాసయ హీమం త్వం కిం న్విదం యన్మహీపతిః ।

వసుధాసక్తనయనః మందమశ్రూణి ముంచతి ॥ 19.9 ॥

గచ్ఛన్తు చైవానయితుం దూతాశ్శీఘ్రుజవైర్లయైః ।

భరతం మాతులకులాత్ అద్వైవ నృపశాసనాత్ ॥ 19.10 ॥

దణ్డకారణ్యమేషోఽహమ్ ఇతో గచ్ఛామి సత్పరః ।

అవిచార్య పితుర్వాక్యం సమా వస్తుం చతుర్దశ ॥ 19.11 ॥

సా హృష్టా తస్య తద్వాక్యం శ్రుత్వా రామస్య కైకయీ ।

ప్రస్థానం శ్రద్ధధానా హి త్వరయామాస రాఘవమ్ ॥ 19.12 ॥

ఏవం భవతు యాస్యన్తి దూతాః శీఘ్రజవైర్హయైః ।

భరతం మాతులకులాత్ ఉపావర్తయితుం నరాః ॥ 19.13 ॥

తవ త్వహం క్షమం మన్యే నోత్సుకస్య విలమ్బనమ్ ।

రామ తస్మాదితః శీఘ్రం వనం త్వం గన్తుమర్హసి ॥ 19.14 ॥

వ్రీడాఽన్వితః స్వయం యచ్ఛ నృపస్త్వాం నాభిభాషతే ।

వైతత్కించిన్నరశ్రేష్ఠ మన్యురేషోపనీయతామ్ ॥ 19.15 ॥

యావత్త్వం న వనం యాతః పురాదస్మాదభిత్వరన్ ।

పితా తావన్న తే రామ స్నాస్యతే భోక్ష్యతేఽపి వా ॥ 19.16 ॥

ధిక్కష్టమితి నిశ్వస్య రాజా శోకపరిఘ్నతః ।

మూర్చ్ఛితో న్యపతత్తస్మిన్ పర్యంకే హేమభూషితే ॥ 19.17 ॥

రామోఽప్యత్థాప్య రాజానం కైకేయాఽభిప్రచోదితః ।

కశయేవాహతో వాజీ వనం గన్తుం కృతత్వరః ॥ 19.18 ॥

తదప్రియమనార్యాయాః వచనం దారుణోదయమ్ ।

శ్రుత్వా గతవ్యథో రామః కైకేయాం వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 19.19 ॥

నాహమర్థపరో దేవి లోకమావస్తుముత్సుహే ।

విద్ధి మామృషిభిస్తుల్యం కేవలం ధర్మమాస్థితమ్ ॥ 19.20 ॥

యదత్ర భవతః కించిత్ శక్యం కర్తుం ప్రియం మయా ।

ప్రాణానపి పరిత్యజ్య సర్వథా కృతమేవ తత్ ॥ 19.21 ॥

న హ్యతో ధర్మచరణం కించిదస్తి మహత్తరమ్ ।

యథా పితరి శుశ్రూషా తస్య వా వచనక్రియా ॥ 19.22 ॥

అనుక్తోఽప్యత్రభవతా భవత్యా వచనాదహమ్ ।

వనే వత్స్యామి విజనే వర్షాణీహ చతుర్దశ ॥ 19.23 ॥

న నూనం మయి కైకేయి కించిదాశంససే గుణమ్ ।

యద్రాజానమవోచస్త్యం మమేశ్వరతరా సతీ ॥ 19.24 ॥

యావన్నాతరమాప్యచ్ఛే సీతాం చానునయామ్యహమ్ ।

తతోఽద్యైవ గమిష్యామి దణ్డాకానాం మహద్వనమ్ ॥ 19.25 ॥

భరతః పాలయేద్రాజ్యం శుశ్రూషేచ్ఛ పితుర్యథా ।

తథా భవత్యా కర్తవ్యం స హి ధర్మస్సనాతనః ॥ 19.26 ॥

స రామస్య వచశ్రుత్వా భృశం దుఃఖహతః పితా ।

శోకాదశక్నువన్ బాష్పం ప్రరురోద మహాస్వనమ్ ॥ 19.27 ॥

వందిత్యా చరణౌ రామః విసంజ్ఞస్య పితుస్తథా ।

కైకేయ్యాశ్చాప్యనార్యాయాః నిష్పసాత మహాద్యుతిః ॥ 19.28 ॥

స రామః పితరం కృత్వా కైకేయాం చ ప్రదక్షిణమ్ ।

నిష్క్రమ్యాన్తఃపురాత్తస్మాత్ స్వం దదర్శ సుహృజ్జనమ్ ॥ 19.29 ॥

తం బాష్పపరిపూర్ణాక్షః పృష్ఠతోఽనుజగామ హ ।

లక్ష్మణః పరమక్రుద్ధః సుమిత్రాఽఽనందవర్దనః ॥ 19.30 ॥

ఆభిషేచనికం భాణ్డం కృత్వా రామః ప్రదక్షిణమ్ ।

శనైర్లగామ సాపేక్షః దృష్టిం తత్రావిచాలయన్ ॥ 19.31 ॥

న చాస్య మహతీం లక్ష్మీం రాజ్యనాశోఽపకర్షతి ।

లోకకాన్తస్య కాన్తత్వాత్ శీతరశ్మేరివ క్షపా ॥ 19.32 ॥

న వనం గన్తుకామస్య త్యజతశ్చ వసున్దరామ్ ।

సర్వలోకాతిగస్యేవ లక్ష్మ్యతే చిత్తవిక్రియా ॥ 19.33 ॥

ప్రతిషిధ్య శుభం ఛత్రం వ్యజనే చ స్వలంకృతే ।

విసర్జయిత్వా స్వజనం రథం పౌరాన్స్తథా జనాన్ ॥ 19.34 ॥

ధారయన్ మనసా దుఃఖమ్ ఇంద్రియాణి నిగృహ్య చ ।

ప్రవివేశాత్మవాన్ వేశ్మ మాతురప్రియశంసివాన్ ॥ 19.35 ॥

సర్వో హ్యభిజనః శ్రీమాన్ శ్రీమతస్సత్యవాదినః ।

నాలక్ష్మయత రామస్య కించిదాకారమాననే ॥ 19.36 ॥

ఉచితం చ మహాబాహుః న జహౌ హర్షమాత్మనః ।

శారదస్సముదీర్ణాంశుః చంద్రస్తేజ ఇవాత్మజమ్ ॥ 19.37 ॥

వాచా మధురయా రామః సర్వం సమ్మానయన్ జనమ్ ।

మాతుః సమీపం ధీరాత్మా ప్రవివేశ మహాయశాః ॥ 19.38 ॥

తం గుణైస్సమతాం ప్రాప్తః భ్రాతా విపులవిక్రమః ।

సౌమిత్రిరనువవ్రాజ ధారయన్ దుఃఖమాత్మజమ్ ॥ 19.39 ॥

ప్రవిశ్య వేశ్మాతిభృశం ముదాఽన్వితం, సమీక్ష్య తాం చార్థవిపత్తిమాగతామ్ ।

న చైవ రామోఽత్ర జగామ విక్రియాం, సుహృజ్జనస్యాత్మవిపత్తిశంకయా ॥ 19.40 ॥ (2 సార్లు)

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే ఏకోనవింశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే వింశస్సర్గః

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

తస్మింస్తు పురుషవ్యాఘ్రే నిష్క్రామతి కృతాంజలౌ ।

ఆర్తశబ్దో మహాన్ జణ్డే స్త్రీణామన్తఃపురే తదా ॥ 20.1 ॥ (2 సార్లు)

కృత్యేష్వచోదితః పిత్రా సర్వస్యాన్తఃపురస్య చ ।

గతిర్యః శరణం చాపి స రామోఽద్య ప్రవత్స్యతి ॥ 20.2 ॥

కౌసల్యాయాం యథా యుక్తః జనన్యాం వర్తతే సదా ।

తథైవ వర్తతేఽస్మాసు జన్మప్రభృతి రాఘవః ॥ 20.3 ॥

న క్రుధ్యత్యభిశపోఽపి క్రోధనీయాని వర్జయన్ ।

క్రుద్ధాన్ ప్రసాదయన్ సర్వాన్ స ఇతోఽద్య ప్రవత్స్యతి ॥ 20.4 ॥

అబుద్ధిర్భృత నో రాజా జీవలోకం చరత్యయమ్ ।

యో గతిం సర్వలోకానాం పరిత్యజతి రాఘవమ్ ॥ 20.5 ॥

ఇతి సర్వా మహిష్యస్తాః వివత్సా ఇవ ధేనవః ।

పతిమాచుక్రుశుశ్చైవ సస్వరం చాపి చుక్రుశుః ॥ 20.6 ॥

స హి చాన్తఃపురే ఘోరమ్ ఆర్తశబ్దం మహీపతిః ।

పుత్రశోకాభిసన్తప్తః శ్రుత్వా వ్యాలీయతాసనే ॥ 20.7 ॥

రామస్తు భృశమాయస్తః నిశ్వసన్నివ కుంజరః ।

జగామ సహితో భ్రాత్రా మాతురన్తఃపురం వశీ ॥ 20.8 ॥

సోఽపశ్యత్పురుషం తత్ర వృద్ధం పరమపూజితమ్ ।

ఉపవిష్టం గృహద్వారి తిష్ఠతశ్చాపరాన్ బహుాన్ ॥ 20.9 ॥

దృష్ట్వైవ తు తదా రామం తే సర్వే సహసోత్థితాః ।

జయేన జయతాం శ్రేష్ఠం వర్ణయన్తి స్మ రాఘవమ్ ॥ 20.10 ॥

ప్రవిశ్య ప్రథమాం కక్ష్యాం ద్వితీయాయాం దదర్శ సః ।

బ్రాహ్మణాన్ వేదసమ్పన్నాన్ వృద్ధాన్ రాజ్ఞాఽభిసత్ప్రతాన్ ॥ 20.11 ॥

ప్రణమ్య రామస్తాన్ వృద్ధాన్ తృతీయాయాం దదర్శ సః ।

స్త్రీయో వృద్ధాశ్చ బాలాశ్చ ద్వారరక్షణతత్పరాః ॥ 20.12 ॥

వర్ణయిత్వా ప్రహృష్టాస్తాః ప్రవిశ్య చ గృహం స్త్రీయః ।

న్యవేదయన్త త్వరితాః రామమాతుః ప్రియం తదా ॥ 20.13 ॥

కౌసల్యాఽపి తదా దేవీ రాత్రిం స్థిత్యా సమాహితా ।

ప్రభాతే త్వకరోత్ పూజాం విష్ణోః పుత్రహితైషిణీ ॥ 20.14 ॥

సా క్షామవసనా హృష్టా నిత్యం వ్రతపరాయణా ।
 అగ్నిం జుహోతి స్మ తదా మన్త్రవత్ కృతమంగాళా ॥ 20.15 ॥

ప్రవిశ్య చ తదా రామః మాతురన్తఃపురం శుభమ్ ।
 దదర్శ మాతరం తత్ర హావయన్తీం హుతాశనమ్ ।
 దేవకార్యనిమిత్తం చ తత్రాపశ్యత్ సముద్యతమ్ ॥ 20.16 ॥

దధ్యక్షతం ఘృతం చైవ మోదకాన్ హవిషస్తథా ॥ 20.17 ॥

లాజాన్ మాల్యాని శుక్లాని పాయసం కృసరం తథా ।
 సమిధః పూర్ణకుమ్భాంశ్చ దదర్శ రఘునన్దనః ॥ 20.18 ॥

తాం శుక్లక్షామసంవీతాం వ్రతయోగేన కర్చితామ్ ।
 తర్పయన్తీం దదర్శాద్భిః దేవతాం దేవవర్ణినీమ్ ॥ 20.19 ॥

సా చిరస్యాత్మజం దృష్ట్వా మాతృనన్దనమాగతమ్ ।
 అభిచక్రామ సంహృష్టాః కిశోరం బడవా యథా ॥ 20.20 ॥

స మాతరమభిక్రాన్తామ్ ఉపసంగృహ్య రాఘవః ।
 పరిష్వక్తశ్చ బాహుభ్యామ్ ఉపాఘ్రాతశ్చ మూర్ధని ॥ 20.21 ॥

తమువాచ దురాధర్షం రాఘవం సుతమాత్మనః ।
 కౌసల్యా పుత్రవాత్సల్యాత్ ఇదం ప్రియహితం వచః ॥ 20.22 ॥

వృద్ధానాం ధర్మశీలానాం రాజర్షీణాం మహాత్మనామ్ ।
 ప్రాప్నుహ్యోయుశ్చ కీర్తిం చ ధర్మం చోపహితం కులే ॥ 20.23 ॥

సత్యప్రతిజ్ఞం పితరం రాజానం పశ్య రాఘవ ।
 అద్వైవ హి త్వాం ధర్మాత్మా యౌవరాజ్యేఽభిషేక్ష్యతి ॥ 20.24 ॥

దత్తమాసనమాలభ్య భోజనేన నిమంత్రితః ।
 మాతరం రాఘవః కించిత్ వ్రీడాత్ ప్రాంజలిరబ్రవీత్ ॥ 20.25 ॥

స స్వభావవినీతశ్చ గౌరవాచ్ఛ తదాఽఽనతః ।
 ప్రస్థితో దణ్డకారణ్యమ్ ఆప్రష్టుముపచక్రమే ॥ 20.26 ॥

దేవి నూనం న జానీషే మహద్భయముపస్థితమ్ ।
 ఇదం తవ చ దుఃఖాయ వైదేహ్యో లక్షణాస్య చ ॥ 20.27 ॥

గమిష్యే దణ్డకారణ్యం కిమనేనాసనేన మే ।
 విష్టరాసనయోగ్యో హి కాలోఽయం మాముపస్థితః ॥ 20.28 ॥

చతుర్దశ హి వర్షాణి వత్స్యామి విజనే వనే ।
 మధుమూలఫలైర్జీవన్ హిత్వా మునివదామిషమ్ ॥ 20.29 ॥

భరతాయ మహారాజః యౌవరాజ్యం ప్రయచ్ఛతి ।

మాం పునర్దణ్ణకారణ్యే వివాసయతి తాపసమ్ ॥ 20.30 ॥

స షట్ చాష్టై చ వర్షాణి వత్స్యామి విజనే వనే ।

ఆసేవమానో వన్యాని ఫలమూలైశ్చ వర్తయన్ ॥ 20.31 ॥

సా నికృతేన సాలస్య యష్టిః పరశునా వనే ।

పపాత సహసా దేవీ దేవతేన దివశ్చ్యుతా ॥ 20.32 ॥

తామదుఃఖోచితాం దృష్ట్వా పతితాం కదలీమివ ।

రామస్తూత్థాపయామాస మాతరం గతచేతసమ్ ॥ 20.33 ॥

ఉపావృత్త్యోత్థితాం దీనాం బడబామివ వాహితామ్ ।

పాంసుకుణ్ణీతసర్వాంగీం విమమర్భ చ పాణినా ॥ 20.34 ॥

సా రాఘవముపాసీనమ్ అసుఖార్తా సుఖోచితా ।

ఉవాచ పురుషవ్యాఘ్రమ్ ఉపశృణ్వతి లక్ష్మణే ॥ 20.35 ॥

యది పుత్ర న జాయేథాః మమ శోకాయ రాఘవ ।

న స్మ దుఃఖమతో భూయః పశ్యేయమహమప్రజాః ॥ 20.36 ॥

ఏక ఏవ హి వంధ్యాయాః శోకో భవతి మానసః ।

అప్రజాఽస్మీతి సంతాపః న హ్యన్యః పుత్ర విద్యతే ॥ 20.37 ॥

న దృష్టపూర్వం కళ్యాణం సుఖం వా పతిపౌరుషే ।

అపి పుత్రే తు పశ్యేయమ్ ఇతి రామ స్థితం మయా ॥ 20.38 ॥

సా బహున్యమనోజ్ఞాని వాక్యాని హృదయచ్ఛిదామ్ ।

అహం శ్రోష్యే సపత్నీనామ్ అవరాణాం వరా సతీ ॥ 20.39 ॥

అతో దుఃఖతరం కిన్ను ప్రమదానాం భవిష్యతి ।

మమ శోకో విలాపశ్చ యాదృశోఽయమనంతకః ॥ 20.40 ॥

త్వయి సన్నిహితేఽప్యేవమ్ అహమాసం నిరాకృతా ।

కిం పునః ప్రోషితే తాత ధ్రువం మరణమేవ మే ॥ 20.41 ॥

అత్యంతం నిగృహీతాఽస్మి భర్తుర్నిత్యమతన్వితా ।

పరివారేణ కైకేయ్యాః సమా వాఽప్యథవా వరా ॥ 20.42 ॥

యో హి మాం సేవతే కశ్చిత్ అథవాఽప్యనువర్తతే ।

కైకేయ్యాః పుత్రమన్వీక్ష్య స జనో నాభిభాషతే ॥ 20.43 ॥

నిత్యక్రోధతయా తస్యాః కథం ను ఖరవాది తత్ ।

కైకేయ్యా వదనం ద్రష్టుం పుత్ర శక్త్యామి దుర్గతా ॥ 20.44 ॥

దశ సప్త చ వర్షాణి తవ జాతస్య రాఘవ ।

ఆసితాని ప్రకాంక్షన్వ్యా మయా దుఃఖపరిక్షయమ్ ॥ 20.45 ॥

తదక్షయమహం దుఃఖం నోత్సహే సహితుం చిరమ్ ।

విప్రకారం సపత్నీనామ్ ఏవం జీర్ణాఽపి రాఘవ ॥ 20.46 ॥

అపశ్యన్తీ తవ ముఖం పరిపూర్ణశశిప్రభమ్ ।

కృపణా వర్తయిష్యామి కథం కృపణజీవికామ్ ॥ 20.47 ॥

ఉపవాసైశ్చ యోగైశ్చ బహుభిశ్చ పరిశ్రమైః ।

దుఃఖసంవర్ధితో మోఘం త్వం హి దుర్గతయా మయా ॥ 20.48 ॥

స్థిరం తు హృదయం మన్యే మమేదం యన్న దీర్యతే ।

ప్రావృషీవ మహానద్యాః స్పృష్టం కూలం నవామ్భసా ॥ 20.49 ॥

మమైవ నూనం మరణం న విద్యతే, న చావకాశోఽస్తి యమక్షయే మమ ।

యదస్తకోఽద్యైవ న మాం జిహీర్షతి, ప్రసహ్య సింహేనా రుదతీం మృగీమివ ॥ 20.50 ॥

స్థిరం హి నూనం హృదయం మమాయసం, న భిద్యతే యద్భువి నావదీర్యతే ।

అనేన దుఃఖేన చ దేహమర్పితం, ధ్రువం హ్యకాలే మరణం న విద్యతే ॥ 20.51 ॥

ఇదం తు దుఃఖం యదనర్థకాని మే, వ్రతాని దానాని చ సంయమాశ్చ హి ।

తపశ్చ తప్తం యదపత్యకారణాత్, సునిష్ఠలం బీజమివోష్టమూషరే ॥ 20.52 ॥

యది హ్యకాలే మరణం స్వయేచ్ఛయా, లభేత కశ్చిద్గురుదుఃఖకర్షితః ।

గతాఽహమద్యైవ పరేతసంసదం, వినా త్వయా ధేనురివాత్మజేన వై ॥ 20.53 ॥

అథాపి కిశ్చీవితమద్య మే వృథా, త్వయా వినా చన్ద్రనిభాననప్రభ ।

అనువ్రజిష్యామి వనం త్వయైవ గౌః, సుదుర్బలా వత్సమివానుకాంక్షయా ॥ 20.54 ॥

భృశమసుఖమమర్షితా తదా, బహు విలలాప సమీక్ష్య రాఘవమ్ ।

వ్యసనముపనిశామ్య సా మహాత్, సుతమివ బద్ధమవేక్ష్య కిన్నరీ ॥ 20.55 ॥ (2 సార్లు)

సీతాదేవీయుతం వీరం సర్వభూషణభూషితం ।

పితృభక్తం హరిం ధ్యాయేత్ అయోధ్యాకాండ ఉత్తమే ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాణ్డే వింశస్సర్గః

అథ ఏకవింశస్సర్గః

తథా తు విలపన్తిం తాం కౌసల్యాం రామమాతరమ్ ।

ఉవాచ లక్ష్మణో దీనః తత్కాలసదృశం వచః ॥ 21.1 ॥

శ్రీరామస్తుతి: - ఆపదామపహర్తారం దాతారం సర్వసంపదాం ।
లోకాభిరామం శ్రీరామం భూయో భూయో నమామ్యహమ్ ॥

ఫలశ్రుతి: - ఇదం పవిత్రం పాపఘ్నం పుణ్యం వేదైశ్చ సమ్మితం ।
యః పఠేత్ రామచరితం సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ॥

శ్రీరామచంద్రపరబ్రహ్మణే నమః

అథ క్షమాప్తార్థనా - యదక్షరపదభ్రష్టం మాత్రాహీనం చ యద్భవేత్ ।
తత్సర్వం క్షమ్యతాం దేవ నారాయణ నమోఽస్తుతే ॥

అథ భగవత్సమర్పణమ్ -

కాయేన వాచా మనసేంద్రియైర్వా బుద్ధ్యాత్మనా వా ప్రకృతేః స్వభావాత్ ।
కరోమి యద్యత్సకలం పఠస్మై నారాయణాయేతి సమర్పయామి ॥

అథ మంగళమ్

- శ్రియః కాంతాయ కళ్యాణనిధయే నిధయేఽర్థినామ్ ।
శ్రీవేంకటనివాసాయ శ్రీనివాసాయ మంగళమ్ ॥

